

تحلیل و بررسی نمود رنگ در معماری خانه های دوره قاجار شهر اردبیل

مجید جهانی شام اسبی - دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال

majid.jahani20@yahoo.com

چکیده

این مقاله در صدد تحلیل و بررسی نمود رنگ در معماری خانه های دوره ی قاجار شهر اردبیل است. روش تحقیق توصیفی - پیمایشی و جامعه ی آماری موجود 16 خانه در شهر اردبیل که 9 خانه به ثبت سازمان میراث فرهنگی استان رسیده است، 3 خانه متروکه و غیر قابل سکونت و 4 خانه شخصی می باشد. نمونه های بررسی شده در این مقاله مشتمل بر 4 خانه اعم از خانه های میرفتاحی، خادم باشی، صادقی و وکیل الرعایا می باشد. با بررسی نقشه ها و تحقیقات میدانی صورت گرفته از این خانه ها سعی شده رنگ های به کار رفته در خانه های دوره قاجار پرداخته شود و الگوی رنگ های استفاده شده در این دوره مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. نمونه ی رنگ های استفاده شده، در بناهای این دوره رنگ آبی، سفید، طلایی، قهوه ای و آجری می باشد. نتایج حاصل از پژوهش آن که رنگ های استفاده شده در فضا های مختلف خانه ها غالباً رنگ آجری، سفید و در بعضی قسمت ها طلایی می باشد اکثر آن در بدنه بنا ها و در تالارها به کار رفته است.

کلمات کلیدی: خانه، معماری، رنگ، قاجار، اردبیل.

مقدمه

خانه یکی از مباحث مهم در معماری ایران می باشد. آن چه معماری خانه های سنتی ایران را از سایر معماری منازل مسکونی جهان جدا می کند احترام به انسان و فضا در تعریف مفهوم خاصی از خانه را برای بیان مفهوم سکونت می باشد. رنگ اثری است که در روی چشم از انوار منعکس و بوسیله اجسام احساس می شود (دهخدا، 1331: ص 250). مفهوم رنگ نیز بر مبنای تقابل بین دو سطح است رنگ بخشی از ادراک بینایی است که توسط مشاهده با یک چشم بتوان لکه ای مجرد از ساختارش را از لکه مجاور تمیز داد (کورت گروت، 1386: ص 489). هدف ما از شناخت رنگ (چگونگی کارکرد رنگ در هنرها می باشد و رنگ تا چه حدی بر روی احساسات و آثار و بناها تاثیر می گذارد (فلدمن، 1378: ص 257). هنگامی که از معماری اسلامی ایران یاد می شود بی اختیار فضاهای رنگا رنگ آن به ذهن می آید و انسان را در درون عالم شگفت انگیز از الوان رنگها ی گوناگون غوطه ور می شود (نویی و حاج قاسمی، 1390: ص 277). رنگ عبارت است از نوری که به سطح اشیا تابیده و به چشم انسان منعکس می شود (هاشم نژاد، 1389: ص 34). حضور رنگ را می توان در اغلب بناهای قدیمی شهرهای سنتی در بناهای مذهبی، غیر مذهبی، مسکونی، عمومی، سردرها، حیاط، تالارها، گنبد ها و تقریباً در همه جا ملاحظه کرد (نویی و حاج قاسمی، 1390: ص 277). رنگ عنصر جدایی ناپذیر در زندگی انسان و سکونت گاه های بشری بوده است (داودزاده، 1389: ص 65). رنگ در معماری ایران اغلب با نقش همراه است. رنگ و نقش به توسط کاشی و رنگ آمیزی روی گچ و گاه شیشه های رنگی به بنا وارد می شود. از رنگ برای فضا سازی در خانه ها استفاده می شود در زمان قاجار نیز از رنگ های مختلفی